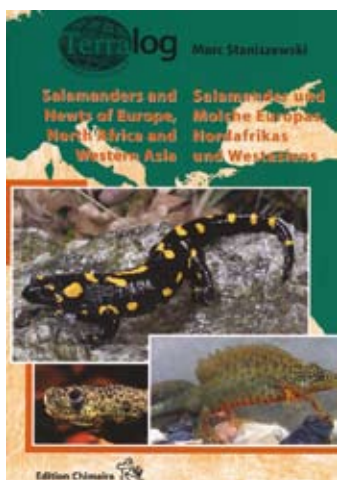

zbiory i nie zostały one przekazane do badania nielicznym wówczas biologom europejskim mających pewną wiedzę o roślinach i zwierzętach tych odległych rejonów Ziemi. Dlatego na poważne odkrycia naukowe i opisy flory i fauny lodowego kontynentu trzeba było poczekać jeszcze prawie cały wiek, gdy belgijska wyprawa A. Gerlache de Gomery na statku

Belgica w latach 1897–1899, której uczestnikami byli polscy badacze: H. Arctowski i A. Dobrowolski, zainicjowała „heroiczny” okres w odkrywaniu Antarktydy, który zaowocował poznaniem bogatej flory i fauny tej skutecznej lodami pustyni.

Ryszard Ochyra (Kraków)

Marc Staniszewski: **Salamanders and Newts of the World. Vol. 1: Salamanders and Newts of North Africa, Europe and Western Asia/Salamander und Molche Nordafrikas, Europas und Westasiens**, TERRALOG 21, Edition Chimaira, Frankfurt am Main, 2011, ISBN 978-3-89973-369-3, ponad 540 kolorowych zdjęć, pp. 161, cena 39,80 €.

Celem atlasów z serii TERRALOG (*Herpetological reference of the World*) jest fotograficzny przegląd płazów i gadów z różnych części świata, jednocześnie przy tekście ograniczonym do minimum. Dwudziesty pierwszy tom, a zarazem pierwszy z serii *Salamandry i traszki świata* przedstawia gatunki występujące w Afryce Północnej, Europie oraz zachodniej Azji.

Jak wskazuje tytuł, książka jest dwujęzyczna. Rozpoczyna się 18-sto stronicowym wprowadzeniem, na

które składają się lista gatunków, opisy zmian w systematyce jakie zaszły w poszczególnych rodzinach oraz spis ważniejszej literatury. Każdy z 74 gatunków i podgatunków przedstawiono zwykle na kilku kolorowych zdjęciach, pokazujących ich zmienność ubarwienia, co może ułatwić identyfikację. Zamieszczono też zdjęcia jaj, larw oraz siedlisk, w których te płazy występują. Przy każdym zdjęciu widnieje zestaw liczb i piktogramów, dzięki którym można dowiedzieć się m. in. rozmiarach poszczególnych salamander i traszek, a także o wymaganiach hodowlanych (wielkość terrarium, głębokość lustra wody, temperatura), o parametrach ekologicznych, zwyczajach, aktywności, sposobie rozmnażania, pokarmie itp. Dodatkowo zamieszczono 42 mapy pokazujące zasięgi występowania wszystkich gatunków i podgatunków.

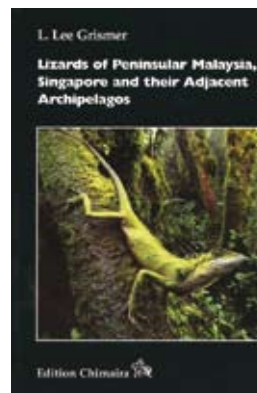
Autor starał się przedstawić najbardziej aktualną systematykę, stąd pojawienie się takich traszek jak *Lissotriton lanzi*, *L. kosswigi*, *L. maltzani*, *Triturus arntzeni* czy *T. macedonicus*. Z kolei podniesienie do rangi gatunku *Salamandra longirostris* nie zostało poparte jak dotąd wystarczającymi dowodami. Autor zdążył również włączyć zdjęcia nowoopisanego w 2011 r. gatunku *Lyciasalamandra irfani* i wspomniał, że następne czekają w kolejce (w 2012 r. opisano *L. arikani* i *L. yehudahi*, tym samym liczba gatunków z tego rodzaju doszła do 10).

Książka przeznaczona jest zarówno dla profesjonalnych herpetologów jak i amatorów interesujących się płazami ogoniastymi.

Piotr Sura

L. Lee Grismer: **Lizards of Peninsular Malaysia, Singapore, and their Adjacent Archipelagos. Their Description, Distribution, and Natural History**. Edition Chimaira, Frankfurt am Main 2011, ISBN 978-3-89973-484-3, 530 kolorowych zdjęć, ss. 728, cena 88,00 €.

Niedawno miałem okazję przebywać w dżungli malezyjskiego stanu Sarawak, łowiąc płazy i gady. Ogromne bogactwo gatunków występujących w każdym lesie tropikalnym może stwarzać kłopoty z ich identyfikacją, ważne są więc klucze i przewodniki

terenowe ułatwiające to zadanie. Chociaż literatura poświęcona herpetofaunie Borneo jest bogata, brakuje jednak tak wspaniałej monografii, jaka właśnie się ukazała, i która prezentuje faunę jaszczurek malezyjskiej części Półwyspu Malajskiego, Singapuru oraz okalających archipelagów, ale niestety bez stanów Sarawak i Sabah na Borneo. W związku z dużą endemicznością gatunków z Borneo będzie mniej przydatna do oznaczania jaszczurek z tego rejonu, niemniej jednak w pewnym zakresie może być wykorzystana również przez osoby zainteresowane herpetofauną Borneo.

Na początku autor wprowadza czytelnika w geografę Półwyspu Malajskiego, opisując bogactwo siedlisk i stref roślinności. Półwysep stanowił i nadal stanowi biogeograficzny korytarz dla wymiany organizmów żywych pomiędzy kontynentalną Azją a Archipelagem Indo-Australijskim. Ponadto wiele mniejszych archipelagów okalających Półwysep jak Langkawi, Perhentian czy Seribuatan stanowi nie tylko rezerwuariat bioróżnorodności, ale dostarcza również biologicznych i geologicznych dowodów na historyczne więzi pomiędzy Półwyspem a innymi rejonami Azji Południowo-Wschodniej. Półwysep Malajski obecnie stanowi wąski pas lądu o długości 1600 km poczynając od południowej Tajlandii i południowego Myanmaru. Większość jego powierzchni zajmują tereny nizinne, zaś najwyższe szczyty pasma górskiego Banjaran Titiwangsa osiągają ok. 2100 m n.p.m. Ponad 50 zdjęć przedstawia wspaniałe krajobrazy uzupełnione o kolejne zdjęcia pokazujące piękno świata roślinnego. Po tym rozdziale autor rozpoczyna część poświęconą herpetofaunie od historii badań herpetologicznych na omawianym terenie oraz przedstawia skład fauny jaszczurek pod kątem biogeograficznym.

Po tym wstępie zaczynają się opisy poszczególnych rodzin, rodzajów i 128 gatunków jaszczurek, w tym 28 z rodziny Agamidae, 2 z Leiolepididae (rodzina ta częściej traktowana jest jako podrodzina w obrębie Agamidae), 1 z Eublepharidae, 52 z Gekkonidae, 1 z Lacertidae, 38 z Scincidae, 2 z Dibamidae oraz 4 z Varanidae. Ułatwieniem w identyfikacji są nie tylko świetne zdjęcia, ale również klucze oraz bardzo szczegółowe opisy morfologii. Nie zabrakło informacji o biologii poszczególnych jaszczurek, jeżeli takie istnieją, choć często niewiele albo wręcz nic nie wiadomo o gatunkach niedawno opisanych. Zamieszczono też kolorowe mapy występowania na terenie Półwyspu. Książkę kończy rozdział o ochronie przyrody. Pokrzepiające jest zdanie autora, że Półwysep Malajski jest najbardziej obiecującym regionem w Azji Południowo-Wschodniej pod względem dbałości o utrzymanie naturalnego środowiska w jak najmniej zmienionym stanie, a mieszkańcy Malezji są dumni ze swojego naturalnego dziedzictwa.

Dr Grismer uważa się za szczęśliwca, który całą swoją karierę naukową związał z badaniami terenowymi. Zaczynał na Półwyspie Kalifornijskim (Baja California), a w tej części Azji prowadzi badania już od ponad 15 lat. Wystarczy wspomnieć, że spośród 16 gat. z rodzaju *Sphenomorphus* stwierdzonych na tym terenie 6 zostało opisanych właśnie przez niego, z 16 gat. *Cyrtodactylus* połowa, zaś z 19 gat. z rodzaju *Cnemaspis* aż 14. Jest więc najbardziej kompetentną osobą do napisania takiej monografii. Z niecierpliwością więc przyjdzie nam czekać na zapowiedziane kolejne tomy poświęcone węzom oraz płazom.

Piotr Sura

Ryc. Salamandra plamista *Salamandra atra*. Gorczański Park Narodowy. Fot. A. Brożonowicz.